

Dit zijn de antwoorden bij het Surfspinkatern *Noviomagus, Nijmegen in de Romeinse tijd.*

1. hunebedbouwers, Romeinen, monniken
2. Julius Caesar (alleen 'Caesar' is natuurlijk ook goed).
3. a. Waal
b. Rijn
c. Maas
d. Neder-Rijn
4. Nijmegen ligt op een stuwwal uit de ijstijd.
5. ... er nog niet werd geschreven over onze streken.
6. Romeinse tijd
7. limes
8. 1. Augustus
9. Vespasianus
13. Trajanus
9. - De Bataven waren Germanen.
- Hun stamgebied was de Betuwe.
- Ze kwamen in opstand tegen de Romeinen.
(Er zijn nog andere antwoorden mogelijk!)

(Klik [hier](#) voor meer info over de Bataven.)

10. L: legioen (of in het Latijn: *legio*)
X: Romeins cijfer voor het getal 10
G: gemina
Het dakpanstempel LXG geeft dus aan dat de dakpan is gemaakt in de steenbakkerij van het tiende legioen.
11. 1 hectare = $100 \times 100 = 10.000 \text{ m}^2$.
De oppervlakte van het legerkamp was dus $42 \times 10.000 = 420.000 \text{ m}^2$.
Een voetbalveld van 100 bij 65 meter is 6500 m^2 .
In het legerkamp gaan $420.000 : 6500 = 4200 : 65 =$ (afgerond op hele cijfers) **65 voetbalvelden**.
12. (eigen werk)

**Dit zijn de antwoorden bij het
Surfspinkatern *Willibrord, missionaris in het Friese
rijk.***

1. Willibrord, Karel de Grote, Floris de Vijfde.
2. ± 1300 jaar geleden
3. 80 jaar
4. Angelsaksen
5. **a.** Dorestad
b. Bij de Belgische grens. Het is een zeearm.
6. Een combinatie van de eerste drie antwoorden.
7. **a.** Utrecht
b. Utrecht was zijn bisschopszetel.
8. 1. paus
2. bisschop
3. aartsbisschop
4. priester
5. missionaris
9. Pepijn II
Karel Martel
Pepijn III
Karel de Grote
Lodewijk de Vrome

Pepijn II komt natuurlijk voor Pepijn III.

In de vraag staat al dat Karel de Grote de achterkleinzoon van Pepijn II was (Pepijn II was dus de vader van Karels opa).

De hofmeier Pepijn II en de paus gaven Willibrord toestemming ...

De hofmeier Pepijn III werd koning van de Franken ...

Karel de Grote werd in het jaar 800 ... tot keizer gekroond.

10. (eigen antwoord)
11. Door de boom om te hakken!
12. **a.** hindoeïsme
b. auto

Dit zijn de antwoorden bij het Surfspinkatern *Karel de Grote, middeleeuwse superman.*

1. Romeinen, Karel de Grote, Karel de Vijfde.

Karel de Grote leefde ongeveer vier eeuwen na de val van het West-Romeinse Rijk.

2. ± 1200 jaar geleden
3. **a.** Franken
b. Karolingen
c. ± 46 jaar! (in 768 volgde Karel zijn vader op, in 814 stierf hij)
4. Frankrijk
5. In het Frankische Rijk lagen: *België, Duitsland, Frankrijk, Nederland, Zwitserland.*
Buiten het Frankische Rijk lagen: *Denemarken, Engeland, Ierland, Polen, Turkije.*
6. **a.** Langobarden
b. Moren
c. Saksen
7. Romeinse keizers
8. Brussel
9.
 1. gouw
 2. graaf
 3. hofmeier
 4. palts
 5. domein
 6. leen
 7. leenman
 8. vazal
 9. horige
 10. lijfeigene
10. **a.** Nijmegen
b. Karel had een palts in Nijmegen
11. Engeland
12. Istanbul
13. (eigen antwoorden)

Dit zijn een woordenlijstje en de antwoorden bij de Surfspinfolder *Hebban olla vogala; Nederlands van 900 jaar oud.*

Woorden uit de tekst:

dialect = streektaal (variant van een taal zoals die in een streek of een plaats gesproken wordt)

psalm = christelijk lied over Jezus of over God (in de Bijbel staan psalmen)

Woorden uit de Vragen & Opdrachten:

leenwoord = woord dat is overgenomen ('geleend') uit een andere taal

prehistorie = de tijd toen er niet geschreven werd (de prehistorie bestaat uit de steentijd, bronstijd en ijzertijd)

apostel = iemand die het christelijk geloof verkondigt (vaak wordt het woord gebruikt voor de 12 volgelingen van Jezus)

dode taal = taal die niet meer gesproken wordt

Hunnen = ruitervolk uit Mongolië, dat in de 4e eeuw naar Europa trok en veel angst en onrust veroorzaakte

evangelieboek = deel van de Bijbel (een evangelieboek gaat over het leven van Jezus)

abdij = klooster

galappeltje = verdikking, bolletje op een boomblad, met name een eikenblad

inktblaas = blaas in het lijf van een inktvis, waarin de 'inkt' (donkere vloeistof) zit

ANTWOORDEN

1. prehistorie, hebban olla vogala, boekdrukkunst

In de prehistorie werd er nog niet geschreven.
De boekdrukkunst komt na *hebban olla vogala*; anders had onze monnik vast niet zoveel moeite gedaan!

2. Franken

Als je de Surfspinfolder over de limes hebt gelezen, dan wist je het antwoord waarschijnlijk al.

3. in de vroege middeleeuwen

4. Goed is o.a. Duinkerken, Rijssel (Nederlandse naam van Lille).

5. Frans

Het Frans is geen Germaanse, maar een Romaanse taal, net als o.a. het Italiaans en het Spaans.

6. - Wetten en contracten kunnen officieel worden vastgelegd en ondertekend ('iets zwart op wit hebben').

- Dingen die je moet onthouden, kun je op papier zetten (bijv. een boodschappenlijstje).

- Je kunt communiceren met iemand die ergens anders is d.m.v. een brief.

- Je kunt je gedachten ordenen op papier ('alles even op een rijtje zetten').

(Er zijn vast nog wel meer goede antwoorden te bedenken!)

7. Fries

8. In de tijd van het Oudnederlands konden vrijwel alleen geestelijken (o.a. monniken) schrijven en die schreven bijna altijd in het Latijn.

Het antwoord staat in de tekst.

9. ± 1450

Hebban olla vogala komt uit ± 1100. Dus moet de boekdrukkunst daarna zijn uitgevonden.

10. *Haus* - huis - house

Dorf - dorp - village

Baum - boom - tree

Katze - kat - cat

Maus - muis - mouse

Hund - hond - dog

Wasser - water - water

See - meer - lake

Meer - zee - sea

Strand - strand - beach

11. **a.** een plant (namelijk papyrusriet)
 b. van dierenhuiden

Dit staat in een voetnoot van de tekst.

- c.** van hout (of cellulose)

Het antwoord 'lompen' (= vossen, oude kleren en ander oud textiel) is ook een beetje goed.

12. van gemalen galappeltjes

Galappels of galnoten zijn kleine bolletjes op eikenbladen. Het zijn uitwassen (vergroeiingen) die ontstaan na de steek van de galwesp. Van het extract van galnoten werd *ijzergallusinkt* gemaakt. Daar zit een beetje ijzer in. Als er water bij komt, krijg je dan ook roest. Dat heet inktvraat.

13. (eigen werk)

Dit zijn een woordenlijstje en de antwoorden bij de Surfspinfolder *Floris de Vijfde, graaf van Holland en Zeeland*.

Woorden uit de tekst:

peuter = klein kind dat geen baby meer is, maar nog geen kleuter

abdij = klooster

kidnappen = ontvoeren

onder de duim houden = beheersen, onder controle houden, in bedwang houden

gravenhuis = alle graven die afstammen van dezelfde graaf (een ander woord voor *huis* is *dynastie*)

Woorden uit de Vragen & Opdrachten:

rede = toespraak

wapen = bepaald figuur als herkenningsteken van een familie, een stad e.d.

Middelnederlands = het Nederlands zoals dat tussen ± 1200 en ± 1500 gesproken en geschreven werd

ANTWOORDEN

1. Karel de Grote, Floris V, Willem van Oranje

Karel de Grote ±742-814, Floris V 1254-1296, Willem van Oranje 1533-1584.

Hoe werd Floris vermoord? Met een zwaard.

Hoe werd Willem van Oranje vermoord? Misschien weet je het antwoord: met een pistool.

Als je dit weet, kun je ook bedenken dat Floris eerder dan Willem van Oranje leefde.

2. ± 700 jaar geleden, in de middeleeuwen.

3. tol

pacht

4. a. 's-Gravenzande

's-Gravenzande ligt in Zuid-Holland, in het Westland, tussen Hoek van Holland en Den Haag.

- b. Verschillen tussen een stad en een dorp:
- een stad heeft *meer inwoners*
- een stad heeft *meer voorzieningen* (bijv. grote scholen, speciale winkels enz., soms ook een sportstadion, rechtbank, universiteit)

(Misschien heb je zelf een ander antwoord dat ook goed is!)

5. Den Haag, 's-Gravenhage

's-graven is een afkorting van *des graven* en betekent 'van de graaf'.

6. Amsterdam

7. a. Troonrede

b. Prinsjesdag

8. a. Vecht

b. Utrecht

c. Zuiderzee

9. Dijken en dammen werden gebruikt als **wegen**.

Steden en dorpen kregen zodoende betere verbindingen. Dat was goed voor de handel en het verkeer, en dat was weer goed voor de graaf, want die ontving dan meer tolgeld!

10. De opkomst van de steden.

11. Ze zagen het aan het grafelijke familiewapen.

In het katern staat een foto van het beeldje van Willem II. In zijn rechterhand houdt hij een **scepter**, ten teken dat hij een vorst is. Een synoniem van *scepter* is *koningsstaf*. De uitdrukking *de scepter zwaaien* betekent 'heersen, de baas zijn'.

12. Floris kon niet ontsnappen, omdat hij was vastgebonden (aan het paard).

In de tekst staat: *Want hi ant paert was ghebonden*.

13. [Zie Google Earth]

Dit zijn een woordenlijstje en de antwoorden bij het Surfspinkatern *De Hanze, club van handelssteden.*

Woorden uit de tekst:

van heinde en verre = overal vandaan

waag = gebouw in een stad waar kooplieden hun goederen lieten wegen

Woorden uit de Vragen & Opdrachten:

chronologische volgorde = in de volgorde waarin de dingen gebeurd zijn (het oudste als eerste, enz.)

conserveren = behandelen zodat iets niet bederft of vergaat

ANTWOORDEN

1. Dorestad, Hanze, VOC.

- Dorestad was in de vroege middeleeuwen (d.w.z. in de tijd van Willibrord en later Karel de Grote) een handelsnederzetting. Het lag waar nu Wijk bij Duurstede ligt, dus bij de stad Utrecht.

- De VOC was er in en na de gouden eeuw (om precies te zijn: vanaf 1602).

2. ± 600 jaar geleden, in de late middeleeuwen.

3. [Kaartje]

Aan de Zuiderzee/het IJsselmeer liggen Harderwijk (de onderste stip) en Elburg (de bovenste stip).

Aan de IJssel liggen van onder naar boven: Doesburg, Zutphen, Deventer, Zwolle (aan het Zwarte Water, vlakbij de IJssel) en Kampen.

4. Kies uit:

- jaarmarkten organiseren
- kortingen en andere voordeeltjes regelen
- in een groep (konvooi) varen
- bakens uitzetten in gevaarlijk vaarwater
- zeerovers bestrijden

5. *Heenlading*: laken, wijn, zout, zuivel.

Retourlading: graan, haring, hout, stokvis.

Voor het goede antwoord moet je een beetje puzzelen:

- In de tekst staat dat stokvis uit Bergen en haring uit Schonen kwam (stokvis en haring zijn dus retourlading).

- Bij vraag 6 en in *Het vrouwtje van Stavoren* staat dat graan uit Danzig kwam (graan is dus retourlading).

- In de noten staat dat laken vooral uit Vlaanderen kwam (laken is dus heenlading)

- Bij vraag 10 staat dat zout van Portugal en Zuidwest-Frankrijk naar Schonen werd gebracht (zout is dus heenlading).

- Waarschijnlijk weet je dat wijn niet uit het noorden kwam (maar uit Frankrijk en het Rijnland; wijn is dus heenlading).

Nu is er onder retourlading nog één vakje niet ingevuld. Je kunt kiezen uit de overgebleven 2 producten: hout en zuivel.

Hiervan hoort ook hout onder retourlading. (Ook in de gouden eeuw werd er nog veel hout uit het Oostzeegebied ingevoerd.)

(Zuivel kwam vooral uit Holland en Friesland.)

6. [Kaartje]

De bovenste stip (aan de Noordzee) is Bergen.

De 6 zuidelijke stippen zijn van links naar rechts: Bremen, Hamburg, Lübeck, Danzig (Gdansk), Riga en Tallinn.

(Riga is de hoofdstad van Letland, Tallinn is de hoofdstad van Estland.)

Het smalle stukje zee tussen Denemarken en Zweden is de Sont. Het stukje zee daarboven is het Kattegat.

7. a. Haring werd (gekaakt en) gezouten, kabeljauw werd gedroogd (stokvis!).

b. invriezen (bijv. vissticks), inleggen in zuur (bijv. zure haring), roken (bijv. gerookte paling).

8. Stokvis is **gedroogde kabeljauw**.

9. Schonenvaart

De koopman was rijk geworden dankzij de handel in haring. Haring werd gevangen bij Schonen. Dus heeft hij zijn geld verdiend met de Schonenvaart.

10. Om de haring te zouten.

11. Eigen antwoord.

Mogelijk antwoord: als straf voor haar hebzucht en hoogmoed, want ze was al erg rijk en wilde nog rijker worden (hebzucht) en ze sloeg de smeekbede van de bedelaar in de wind omdat ze dacht dat haar niets gebeuren kon (hoogmoed).

Dit zijn een woordenlijstje en de antwoorden bij het Surfspinkatern *Erasmus, wereldberoemd geleerde uit Rotterdam.*

Woorden uit de tekst:

hebzucht = als je hebberig bent, dus alles voor jezelf wilt hebben

te rade gaan = een antwoord zoeken

Woorden uit de Vragen & Opdrachten:

chronologische volgorde = in de volgorde waarin de dingen gebeurd zijn (de oudste als eerste, enz.)

geschriften = boeken, gedichten en andere teksten

kunststroming = een bepaalde manier van schilderen, beeldhouwen e.d. die in een bepaalde tijd in de mode was

kersenpit = figuurlijk: hersenen (letterlijk natuurlijk: de pit van een kers!)

ANTWOORDEN

1. Karel de Grote, uitvinding boekdrukkunst, Erasmus

Keizer Karel de Grote is iemand anders dan keizer Karel de Vijfde.
Karel de Grote leefde 700 jaar eerder dan Karel de Vijfde en Erasmus
(staat in een voetnoot van de tekst).

2. Ontstaan van de eerste steden in de Nederlanden.
3. a. Gouda
b. Erasmus is in Gouda opgegroeid.
4. geschriften van de oude Grieken en Romeinen
5. Grieks en Latijn
6. Latijn
7. Doorstrepen: Humanisten geloofden niet in God.
8. (eigen antwoord)
9. Erasmus vond dat opvoeding en onderwijs bepaalden wat voor iemand je werd.

10. kosmopoliet

filoloog

theoloog

humanist

filosoof

ethicus

pacifist

auteur

11. Doorstrepen: Moderne humanisten bestuderen de klassieke oudheid.

12. De wedergeboorte van de klassieke kunst (ook goed: de klassieke cultuur, de klassieke oudheid).

13. (eigen werk)

Dit zijn een woordenlijstje en de antwoorden bij het Surfspinkatern *Michiel de Ruyter, zeeheld uit Zeeland*.

Woorden uit de tekst:

admiraal = bevelhebber van een oorlogsvloot

raadpensionaris = de hoogste bestuurder van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden

Woorden uit de Vragen & Opdrachten:

scheepskameel = grote drijvers waarmee een schip een stukje werd opgetild, zodat het in ondiep water kon varen

ANTWOORDEN

1. Floris de Vijfde, Willem van Oranje, Michiel de Ruyter
2. eerste stadhouderloze tijdperk

De middeleeuwen eindigden een eeuw voor de geboorte van Michiel de Ruyter.

In de tekst staat bij het stukje over Johan de Witt dat er toen geen stadhouder was.

3. piraat en zeerover

In de tekst staat dat kapers geen zeerovers waren, omdat ze van hun regering toestemming hadden om te kapen.

4. a. specerijen en wapens

De specerijen waren door de Oost-Indiëvaarders uit Indië naar de Republiek gebracht. Een deel ervan werd vervolgens aan andere landen verkocht.

Bloemen en verse vis zouden natuurlijk al snel bederven!

- b. goud en huiden

We kennen nog altijd het woord *marokijn*. Marokijn is een soort van fijn leer, dat oorspronkelijk uit Marokko kwam.

5. Westerschelde

Het standbeeld van De Ruyter staat op de boulevard van zijn
geboorteplaats Vlissingen.

(Het beeld staat ook op de voorkant van het katern.)

6. a. 2x hetzelfde antwoord: de Republiek (ook goed is: Nederland)
b. De Republiek was een handelsland.

7. handelsoorlogen

8. Johan de Witt

9. [Zie je atlas.]

10. *voor pampus liggen*
= heel moe zijn

van wal steken
= beginnen met vertellen

aan het roer staan
= de leiding hebben

het roer omgooien
= een andere tactiek kiezen

een oogje in het zeil houden
= toezicht houden

alle zeilen bijzetten
= je uiterste best doen

onder zeil gaan
= gaan slapen

bakzeil halen
= toegeven

11. Prins Willem III (zoon van Willem II)

12. a. De Zeven Provinciën (of: De 7 Provinciën)
b. Den Helder

NEANDERTHALER

1. mensensoort die voor een deel tegelijk leefde met de moderne mens
2. vleeseter (m.a.w. een *carnivoor*)
3. klein en stevig (hij had een *gedrongen* bouw, staat in de tekst)
4. Er zijn skeletten van neanderthalers gevonden.
5. Europa en Azië (het Midden-Oosten is een deel van Azië).
6. leefden er lange tijd nog geen moderne mensen in Europa
7. waar voornamelijk mossen en korstmossen groeien
8. waarschijnlijk (= je denkt dat het zo is, maar bent niet helemaal zeker)
9. valkuilen
dieren een afgrond in drijven
10. a.
 - Gevaar! (Kat in de buurt!)
 - Dit stukje grond is al bezet! (Ik duld geen concurrenten in mijn territorium!)
 - Dit zingende mannetje is nog vrij. (Welk vrouwtje wil met mij een nestje bouwen?)b.
 - Gevaar! (Pas op, er zit een holenbeer in de grot!)
 - Agressie. (Wegwezen Homo sapiens, dit is ons jachtgebied!)
 - Voedsel. (Er grazen daar overheerlijke mammoeten, ik begin al trek te krijgen!)
 - Liefdesuiting. (Zullen we zoenen, lief neanderthalermannetje van me?!)

c.

Een papegaai bootst geluiden na. Hij imiteert ook woorden, maar weet niet wat ze betekenen ...

1. De voedselvoorziening veranderde ingrijpend.
2. Eufraat, Tigris
(Het stroomgebied van deze rivieren heet Mesopotamië oftewel Tweestromenland.)
3. landbouw
(‘Akkerbouw’ is een onvolledig antwoord, omdat het ook om veeteelt ging.)
4. ongeveer 7500 jaar geleden, in de steentijd
5. eerder dan de hunebedbouwers
6. leem
7. buurtschap, gehucht
8. sikkel
9. boerderij
10.
 - a. micro-organisme
 - b. macrokosmos
 - c. antiracist
 - d. copiloot
 - e. multi-instrumentalist
 - f. autodidact
 - g. orthotheek
 - h. vicepremier
 - i. re-integreren
 - j. neologisme
 - k. prehistorie
 - l. pseudoniem
11. Hier zijn allerlei antwoorden mogelijk, bijvoorbeeld:
 - Kennis van de bodemvruchtbaarheid: op welk soort bodem kun je het beste je gewassen zaaien?
 - Kennis van de zaaikalender, d.w.z. weten wanneer je het beste kunt zaaien.
 - Met welke dieren kun je het beste fokken?

12. De bandkeramiekers waren boeren, maar zij jaagden ook. Ze gingen wonen op de lössgrond, omdat die vruchtbaar is. Ze gingen wonen in de buurt van de rivier, omdat daar veel jachtwild leeft.

KELTEN

1. Oostenrijk, Zwitserland en Zuid-Duitsland
2. ijzertijd
3. Mogelijke antwoorden (o.a.):
 - a. *Overeenkomsten:*
 - De Romeinen en de Kelten aanbaden meerdere goden.
 - De Romeinen en de Kelten waren machtige volken.
 - b. *Verschillen:*
 - De Romeinen waren geletterd, de Kelten waren ongeletterd.
 - De Romeinen spraken Latijn, de Kelten spraken een Keltische taal.
 - De Kelten waren koppensnellers, de Romeinen niet.
4. Turkije
(Ankara is de hoofdstad van Turkije)
5. archeologie én klassieke geschriften
6. Caesar
7. Gallië is veroverd door de Romeinen, waarna de Galliërs de taal van de Romeinen (het Latijn) hebben overgenomen.
(Later is hieruit het Frans ontstaan.)
8. spreekt een kleine minderheid thuis een Keltische taal
9. *Samenstellingen:* gladiatorengevecht, jaartelling, strijdwagen
Afleidingen: Galliër, ongeletterd, romaniseren
Ongelede woorden: bard, Gallië, keizer

10. *a.* multimiljonair
 b. multinational
 c. multiplex
 d. multi-instrumentalist
 e. polyglot
 f. multifunctioneel
 g. polygamie
 h. polyester
 i. polytheïsme
 j. polyfoon
 k. multidisciplinair
 l. polyinterpretabel
11. Een Gallo-Romein is een Galliër die de levenswijze van de Romeinen heeft overgenomen, dus die leeft als een Romein.
12. Zie het antwoord op vraag 3

VIKINGEN

1. Bataven
 2. Willibrord
 3. Vikingen
 4. Floris V
 4. Willem van Oranje
2. Noormannen
3. Daar waren kostbaarheden te vinden.
(Bijv. zilveren kelken en schalen en met edelstenen versierde reliekschrijnen, waarin bijvoorbeeld botjes van heiligen werden bewaard.)
4. *a.* Nee, want Groenland is bijna helemaal bedekt met ijs (de naam Witland zou toepasselijker zijn geweest!)
 - b.* Straat Davis
 - c.* 50° NB
 - d.* zuidelijker
5. Er zijn Vikinghuizen opgegraven.
6. Istanbul
7. *a.* Njord of Freyr (want dat zijn allebei vruchtbaarheidsgoden)
 - b.* Thor (Donar)
 - c.* woensdag, donderdag en vrijdag
8. Hier moet je zelf iets verzinnen.
9. *a.* Kromme Rijn
 - b.* Lek
 - c.* Duurstede = Dorestad
10. *arm:* **poor**, pauvre
bloem: **flower**, fleur
koninklijk: **royal**, royal
maag: **stomach**, estomac
mes: **knife**, kniv

raam: **window**, vindue

schilderij: **painting**, peinture

schoorsteen: **chimney**, cheminee

trouwen: **to marry**, se marier

veldslag: **battle**, bataille

11. (Schrijf- en tekenopdracht.)

12. Wieringen was vroeger een eiland in zee.

Wieringen was dus goed te bereiken voor
Vikingschepen.

1. 19e eeuw
2. a. trein, trekschuit
b. lopend, trekschuit
3. In 1883 reden er nog geen auto's.
4. heidevelden
5. Je kunt bijvoorbeeld zeggen dat Drenthe kaal en armoedig was.
6. grond die bestaat uit half vergane planten
7. a. (gedroogd) veen
b. brandstof (en ook als strooisel)
c. schepen
8. Een boot ligt langs de oever. De boot is beladen met turf. Een werkman komt met een kruiwagen aangereden.
(Maar er is nog meer te zien!)
9. Zie je atlas.
De twee grote vierkantjes in Drenthe zijn natuurlijk *Assen* (in het noorden) en *Emmen* (in de zuidoosthoek).
Het middelgrote vierkantje onderaan is *Hoogeveen*.
De drie kleine vierkantjes zijn *Meppel* (in de zuidwesthoek), *Beilen* (in het midden) en *Coevorden* (in de zuidoosthoek).
10. a. vaak
b. maar
c. over
d. al
11. a. u
b. je/jij

1. In het begin van de 20e eeuw, namelijk tussen de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) en de Tweede Wereldoorlog (1939-1940).
2. Waarschijnlijk is in jouw geval het goede antwoord: je overgrootvader

Stel dat jij rond 1995 geboren bent en je rekent 25 jaar per generatie,

... dan is je vader geboren rond 1970

... dan is je opa (= grootvader) geboren rond 1945

... dan is je overgrootvader geboren rond 1920

... dan is je betovergrootvader geboren rond 1895

3. Deze vraag kun je beter zelf beantwoorden!
4. a) dialect
b) Deze vraag kun je beter zelf beantwoorden.
5. a) Een *bedstee* (of *bedstede*) is een bed in een grote kast.
b) Een *kribbe* is een houten bak, een zéér eenvoudig babyledikantje.
6. Hier zijn verschillende antwoorden mogelijk, o.a.:
 - dorsen (= de graankorrels uit de korenaren slaan)
 - maaien
 - ploegen
 - zaaien
7. a) 12 gulden
b) 52 gulden (Wordt makkelijk als je eerst vraag c doet: 624 gulden gedeeld door 12 is 52 gulden.)
c) 624 gulden (Er zitten 52 weken in een jaar, dus $52 \times 12 = 624$ gulden.)
8. Over de antwoorden op deze vragen moet je discussiëren!